

Соціально-економічний вплив екотуризму на регіональний розвиток: висвітлення позитивних і негативних аспектів

Патика Наталія Іванівна¹, Гловацький Дмитро Владиславович¹,
Василенко Вадим Анатолійович²

Опубліковано	Секція	УДК
27.06.2024	Економіка	338.48:379.8

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12564697>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Дана стаття присвячена питанню впливу екотуризму на регіональний розвиток. Проведений аналіз дає можливість розповісти про Україну як про країну, що володіє великим потенціалом для формування успішного сегмента сільського, зеленого туризму. У статті обговорюється необхідність розвитку екотуризму, важливим сегментом якого є сільський зелений туризм. Зазначено основні передумови, необхідні для розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Визначено рівень соціально-економічного розвитку сільських територій України порівняно з міськими територіями. Оскільки сільський зелений туризм є одним із пріоритетних напрямків сталого розвитку сільських територій України, представлені економічні, соціальні та екологічні вигоди від розвитку сільського зеленого туризму. Статтю передбачено розгляд регіональних груп залежно від рівня розвитку екотуризму і проаналізовано ключові показники його розвитку. Досліджено проблеми розвитку екологічного туризму регіонів України та способи їх вирішення; позитивні та негативні наслідки розвитку екотуризму, намічено перспективи розвитку екотуризму в Україні. Проведено систематизацію сильних і слабких сторін, можливостей та загроз регіонального розвитку сільського зеленого туризму в Україні на основі SWOT-аналізу. Вивчення зовнішніх і внутрішніх факторів, засноване на проведеному SWOT-аналізі, виявило низку недоліків розвитку екотуризму в Україні. Було визначено, що екотуризм є прибутковим і може сприяти розвитку сільських територій, залученню інвестицій, створенню нових робочих місць та диверсифікації доходів населення.

Ключові слова: екотуризм, зелений туризм; сільський туризм, туризм, соціально-економічний вплив, соціально-економічні показники регіону, позитивні та негативні наслідки розвитку, система управління туристичною діяльністю.

¹ доктор економічних наук, професор, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0062-7631>

¹ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3717-0309>

² аспірант, кафедра публічного управління, менеджменту та маркетингу, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4060-4412> <https://orcid.org/0009-0004-4060-4412>

Socio-economic impact of ecotourism on regional development: highlighting positive and negative aspects

Abstract. This article focuses on the impact of ecotourism on regional development. The analysis makes it possible to talk about Ukraine as a country with great potential for the formation of a successful segment of rural green tourism. The article discusses the need to develop ecotourism, an important segment of which is rural green tourism. The basic prerequisites necessary for the development of rural green tourism in Ukraine are indicated. The level of socio-economic development of rural areas of Ukraine in comparison with urban areas is determined. Since rural green tourism is one of the priority areas for sustainable development of rural areas of Ukraine, the economic, social and environmental benefits of rural green tourism development are presented. The article provides for the consideration of regional groups depending on the level of ecotourism development and analyzes the key indicators of its development. The problems of ecotourism development in the regions of Ukraine and ways to solve them are studied; positive and negative consequences of ecotourism development are outlined, prospects for the development of ecotourism in Ukraine are outlined. The article systematizes the strengths, weaknesses, opportunities and threats to the regional development of rural green tourism in Ukraine based on the SWOT analysis. The study of external and internal factors based on the SWOT analysis revealed a number of shortcomings in the development of ecotourism in Ukraine. It was determined that ecotourism is profitable and can contribute to the development of rural areas, attract investment, create new jobs and diversify incomes.

Keywords: ecotourism, green tourism; rural tourism, tourism, socio-economic impact, socio-economic indicators of the region, positive and negative consequences of development, tourism management system.

Вступ

Важливість розвитку екотуризму в Україні визначається нагальною потребою вирішення соціально-економічних та екологічних проблем регіону. Розвиток екотуризму є актуальним питанням і важливою перспективою для регіонів України. Оскільки цей сектор відіграє важливу роль у регіональній економіці, необхідно розвивати регіональну інфраструктуру, диверсифікувати туристичні послуги, підвищувати ефективність управлінських рішень щодо регулювання галузі та реалізовувати стратегічні пріоритети.

З 2020 р. темпи розвитку екотуризму в Україні та світі загалом сповільнилися. Був час, коли туристична діяльність зменшилася через поширення коронавірусу (COVID-19). В Україні вартість проданих туристичних путівок у 2020 р. знизилася на 54%, що еквівалентно 32434 млн грн порівняно з 2017 р. Привабливість українських туристів значно знизилася після масштабного військового вторгнення до Федерації Росія у 2022 р. Через військові дії та зайнятість значної частини зони відпочинку. Українські та іноземні туристи об'єктивно оцінюють Україну як непривабливу для туризму. Індустрія туризму в Україні розвивається повільніше, ніж у середньому по світу.

Тоді перед вченими постало питання про необхідність більш детального розгляду розвитку екотуризму як повноцінної галузі економіки. Враховано соціально-економічні фактори впливу екотуризму на розвиток регіону. Необхідність розробки теоретичних основ і пропозицій щодо подолання негативного впливу екотуризму на регіональний розвиток вимагає досліджень і надалі у цьому секторі.

Тема екологічного туризму та природоохоронних зон України та регіону широко висвітлюється в наукових дослідженнях дослідників. Дослідження було проведено Борисюком О.А., Дудником І. М., Берковою О.П., Ставською Ю. Важливий внесок у

вивчення питання розвитку сільського зеленого туризму як перспективної сфери підприємництва в сільській місцевості вносить В. Алексєєва, В. Арнаутов С. Гудзинський, С. Ілляшенко, М. Костриця, О. Козловський та ін. Екотуризм в Україні знаходиться в стадії становлення. Аналіз наукової літератури показує, що вивченню екотуризму його позитивних і негативних аспектів впливу на регіональний розвиток не приділяється достатньо уваги.

Метою даної статті є дослідження соціально-економічного впливу екотуризму на регіональний розвиток; висвітлення позитивних та негативних аспектів впливу екотуризму.

Для досягнення цієї мети ставляться наступні завдання:

- визначити основні передумови розвитку сільського зеленого туризму в Україні;
- охарактеризувати потенціал екотуризму регіонів України;
- окреслити вплив екотуризму на економічний розвиток сільських територій;
- дослідити проблеми екотуризму, позитивні та негативні наслідки розвитку екотуризму та окреслено перспективи розвитку екотуризму в Україні.

Результати

Зарубіжний досвід показує, що розвиток екотуризму може мати багато позитивних чи негативних наслідків для місцевих громад, регіону та країни в цілому. Економічний, екологічний і соціальний вплив екотуризму суттєво різниться залежно від розміру, рівня розвитку та диверсифікації місцевої економіки та культурних особливостей регіону чи країни.

Нині екотуризм має значний вплив на економіку регіонів України. На регіональному рівні роль екотуризму в економічних процесах пов'язана з характером праці, зокрема виробництвом туристичних послуг, підготовкою кадрів, продажем і споживанням туристичних продуктів. Вплив екотуризму на регіональному рівні виражається в зростанні виробництва турпродукту, залученні особистих заощаджень туристів, створенні активного і зростаючого раціонального споживчого ринку з боку місцевої індустрії туризму.

Бувши одним із пріоритетних напрямів сталого розвитку сільської місцевості України, формування та функціонування екотуризму сприяє системному вирішенню соціально-економічних та екологічних проблем, що відповідають за оновлення трудового потенціалу в аграрному секторі, підвищення рівня зайнятості сільського населення, підвищення якості життя, формування нових територій для ведення підприємницької діяльності, збільшення рентабельності, створення нових джерел надходжень до місцевих бюджетів, благоустрій населених пунктів, збереження та покращення рекреаційної можливості природи, місця відпочинку, забезпечення раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища.

Зростання інвестицій у регіональний екотуризм призводить до поширення діяльності туризму в межах регіону чи країни інвесторів, тим самим збільшуючи споживчий попит у регіоні та стимулюючи виробництво бізнесу в екскурсійній галузі. Таким чином, розвиток екотуризму збільшує кількість підприємств, робочих місць і прибутків у туристичному секторі, покращує умови життя та підтримує соціальну підтримку туризму серед місцевого населення, тим самим підвищуючи його добробут. Тому необхідно враховувати важливі соціально-економічні аспекти, що супроводжують розвиток екотуризму, включаючи приклади його позитивних і негативних наслідків. Вплив на соціальний розвиток передбачає створення нових робочих місць та підвищення рівня життя людей [1, с. 128]

Рівень соціально-економічного розвитку сільської місцевості України порівняно з містом наочно показано в табл. 1.

Таблиця 1

**Рівень соціально-економічного розвитку сільських та міських територій
України
за 2018-2021 рр.**

Показники	Роки			
	2018	2019	2020	2021
Міграційний приріст/скорочення сільського населення, осіб	-10742	-21161	-11423	-8158
Міграційний приріст/скорочення міського населення, осіб	29331	42673	20739	29419
Питома вага сільського населення, %	30,6	30,5	30,4	30,3
Середньомісячна заробітна плата в сільському, лісовому та рибному господарстві в розрахунку на одного працівника, грн	7557	8856	9757	12287
Рівень безробіття міського населення, %	8,6	8,0	9,1	9,5
Рівень безробіття сільського населення, %	9,2	8,6	10,3	10,6

Джерело: складено автором на основі [2-4].

З даних, наведених у табл. 1, бачимо, що в період з 2018 по 2021 рр. спостерігається міграція населення в сільську місцевість і зростання міграції в міста. Питома вага населення сільської місцевості в період 2018 – 2021 рр. поступово. У цей період рівень безробіття в сільській місцевості перевищував рівень безробіття в містах. Диверсифікація інших видів діяльності на селі сприяє створенню нових робочих місць, забезпеченню конкурентоспроможності сільської місцевості, екологічній безпеці та покращенню якості життя селян. Екотуризм є єдиною галуззю, яка не потребує інвестицій із самого початку, але приваблює багатьох громадян держави, головним чином тому, що він розширює ринок купівлі та продажу товарів і послуг, сприяє надходженню іноземної валюти та покращує інфраструктуру території. , створення нових робочих місць тощо. вона приваблива тим, що може принести значну користь сільським жителям. Бувши новим напрямком для індустрії туризму в Україні, доцільність сільського зеленого туризму визначається економічними, соціальними та екологічними перевагами (рис. 1).

Розвиток екотуризму вплинув на соціально-економічний розвиток сільської місцевості, вирішивши багато проблем (рис. 2):

Попри величезні втрати, завдані кризою COVID-2019, туризм продовжує відігравати важливу роль у світовій економіці. У 2020 р. кількість людей, які працюють у туристичній галузі, скоротилася майже на 62 мільйони – до 27 млн.

Економічна вигода від сільського туризму в основному пов'язана зі стимулюванням розвитку фермерських господарств, що спеціалізуються на певному сільськогосподарському секторі. Розвиток цього виду діяльності сприятиме отриманню додаткових доходів у селянське господарство без значних інвестиційних витрат.

Рисунок 1. Переваги розвитку екотуризму в Україні

Джерело: [5]

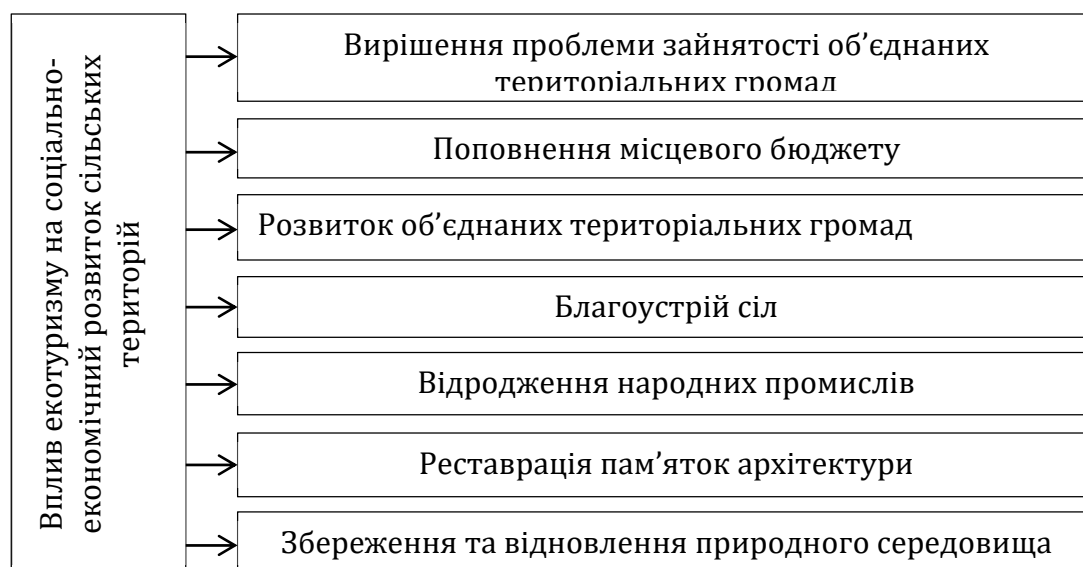

Рисунок 2. Вплив екотуризму на соціально-економічний розвиток сільських територій регіону

Джерело: [6]

Аналіз соціально-економічної ситуації в сільській та міській місцевості України показує, що рівень розвитку сільської місцевості залишається низьким. Для аналізу стану розвитку екотуризму в Україні ми скористаємося даними, наведеними в табл. 2.

Таблиця 2

Діяльність об'єктів екотуризму в Україні за 2022 р.

Регіони	Кількість садиб, од.	Питома вага у загальній кількості, %	Кількість розміщених осіб	Питома вага у загальній кількості, %
Вінницька	1	0,286	39	0,044
Волинська	2	0,363	2769	3,465
Дніпропетровська	1	0,297	51	0,06
Закарпатська	4	1,177	298	0,374
Івано-Франківська	334	89,463	61377	76,82
Кіровоградська	2	0,583	1749	2,19
Львівська	184	4,697	2203	2,76
Миколаївська	2	0,583	842	1,05
Одеська	3	0,88	1767	2,21
Полтавська	1	0,297	55	0,06
Тернопільська	7	1,76	2870	3,6
Херсонська	1	0,297	255	0,319
Хмельницька	6	1,463	4525	5,61
Черкаська	7	1,76	333	0,3
Чернівецька	20	4,983	7737	9,68
Чернігівська	4	0,88	1011	1,26
Всього по Україні:	580	100	87880	100

Джерело: [7]

Аналіз показників діяльності комплексів екотуризму в Україні показує, що він розвивається нерівномірно. Для подальшого аналізу ми згрупували об'єкти екотуризму за кількістю садиб (табл.3).

Таблиця 3

Групування регіонів України за рівнем розвитку екотуризму

Група	Регіони	Характерна особливість
I група Високий рівень розвитку	Івано-Франківська область	Тут розташована найбільша кількість садиб, що становить 81,4%. Саме цей регіон приваблює найбільший потік сільських туристів.
II група Середній рівень розвитку	Закарпатська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська та Чернівецька області тощо.	Частка сільських садиб становить від 1 до 9%.
III група Низький рівень розвитку	Одеська, Миколаївська, Херсонська області та інші регіони	Екотуризм розвинений слабо. Незважаючи на природний потенціал і наявність історичних пам'яток, сільський туризм активно не розвивається

Джерело: сформовано автором на основі [8]

Аналіз виділеної групи показує, що максимальна кількість туристів на один район припадає на господарства 2-ї групи (середній рівень розвитку) – 2722 особи, у 1-й групі ця кількість на 183 особи більше кожного туристичного напрямку. Розглянемо важливі показники розвитку екотуризму в Україні, використовуючи дані на рисунку 2. 3.

Рисунок 3. Показники розвитку екологічного туризму України за 2010–2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [8]

Аналіз наведених у дослідженні даних показує, що протягом останніх років кількість приміських зелених насаджень в Україні значно зросла – на 63% порівняно зі звітним періодом. Крім того, потужність комплексу зросла на 56%, а загальна потужність комплексу зросла на 20%. Особливо варто відзначити, що до кінця 2022 р. загальна площа нерухомості зростає на 84%, а площа житла – більш ніж удвічі. Однак у 2020-2021 рр. попит на виробничі потужності знизився, що можна пояснити поширенням пандемії коронавірусу та військовими діями з початку 2022 р. Але ще до початку 2022 р. власники сільських садіб значно збільшили пропозицію житла, що свідчить про перспективи розвитку району в майбутньому.

Розвиток екотуризму може мати позитивний вплив на соціально-економічні показники всього регіону, але для досягнення цього необхідно розробити та впровадити стратегії, які враховують та мінімізують можливі негативні наслідки такого розвитку подій (рис. 4).

Розвиток екотуризму в Україні пов'язаний із низкою супутніх проблем. Насправді цей вид активного відпочинку знаходиться в зародковому стані, і від успішного вирішення цих проблем екологічного, економічного, соціального характеру залежить, чи виправдовує туризм свій екологічний статус і чи правильно він розвивається в контексті загального сталого розвитку України [10, с. 229].

Серед позитивних соціально-економічних результатів розвитку екотуризму можна виділити заохочення виробництва екологічно чистої продукції, інвестиції в природоохоронні заходи, розвиток інфраструктури та розвиток послуг, а також освітню підтримку, спрямовану на екотуризм та раціональне природокористування (рис. 5).

Основні позитивні та негативні аспекти соціально-економічного впливу екотуризму на регіональний розвиток представлені в табл. 4.

Рисунок 4. Соціально-економічний і соціокультурний ефект від розвитку об'єктів інфраструктури екотуризму

Джерело: [9]

Для раціоналізації наведеної інформації про екотуризм та певних узагальнень щодо проблем і перспектив розвитку екотуризму, а також його впливу на соціально-економічний розвиток регіонів України, було проведено SWOT-аналіз, який допомагає описати та проаналізувати сучасний стан екотуризму, визначити перспективи його розвитку в Україні та визначити проблеми, які можуть виникнути (табл. 5).

Провівши SWOT аналіз, можна відмітити, що перш за все, для стратегічного розвитку екотуризму в Україні необхідно створити єдину законодавчу базу, яка б регулювала цю сферу послуг. По-друге, класифікувати існуючі розважальні заклади. По-третє, розробити заходи щодо активізації перебування туристів у сільській місцевості.

-----> напрям проблеми та можливості її вирішення
 ←

Рисунок 5. Проблеми розвитку екологічного туризму в Україні та можливості їх вирішення

Джерело: [11, с. 30; 12, с. 73]

По-четверте, власникам сільськогосподарських об'єктів необхідно створити в місті інформаційний центр, який би надавав населенню достовірну інформацію про цінову ситуацію та задовольняв усі інформаційні потреби туристів. По-п'яте, необхідно організувати навчання та семінари для землевласників, здатних брати участь у сільському туризмі, де вони зможуть обмінюватися досвідом та отримувати нові знання. По-шосте, необхідно класифікувати зелені зони для продовження формування та розвитку сільського зеленого туризму.

Позитивні та негативні аспекти соціально-економічного впливу екотуризму на регіональний розвиток

Фактори, що перешкоджають розвитку екотуризму в Україні	Позитивні фактори розвитку екотуризму в Україні	Відповідність критеріям
- низька екологічна обізнаність туристів є причиною багатьох варварських практик, що руйнують природні екосистеми; - нестача кваліфікованого персоналу (небагато туроператорів готові займатися екотуризмом); - недосконалість законодавчої бази, яка є перешкодою для інвесторів.	- фінансова підтримка охорони навколишнього середовища у вигляді відвідування парків, заповідників, риболовлі і т. д.; - підтримка і розвиток особливо охоронюваних природних територій; - пом'якшення впливу на природу за допомогою організованого туризму; - підтримка раціоналізації землекористування та розвитку органічного виробництва; - охорона рідкісних видів та екосистем	- розробка та реалізація екологічної політики туристичними операторами; - нагромадження природного та соціокультурного різноманіття; - облік екотуризму при розробці планів розвитку регіонів; - підтримка регіонального економічного і соціального розвитку; - зростання рівня екологічної обізнаності туристів; - допомога в мінімізації забруднення навколишнього середовища; - усунення надмірного споживання ресурсів

Джерело: [12, с. 73]

Реалізація цих рекомендацій потребує певних напрямів потужних зусиль з боку державних органів, як показано на рис. 6, для вирішення існуючих проблем та подальшого розвитку екотуризму в Україні. Зовнішні та внутрішні фактори, сезонність відіграє важливу роль, якщо забезпечити сталий розвиток, можна збільшити позитивний вплив туризму на місцеву економіку та зменшити негативний вплив. Аналіз, оцінка, прогнозування та врахування впливу цих факторів на розвиток зеленого туризму в регіоні необхідно здійснювати в рамках регіональної системи управління туризмом. Сучасна система управління туризмом в регіоні не може повною мірою забезпечити сталий розвиток регіонального туризму [14, с. 542].

Реалізація ініціативи в межах цих стратегій, передбачатиме зростання рівня розвитку екотуризму. Це, своєю чергою, підвищує туристичну привабливість регіонів, сприяє збільшенню надходжень до бюджету, створює робочі місця для нині незайнятого населення та сприяє покращенню умов перебування автономних територій.

Забезпечення ефективного та комплексного (економічного, соціального та екологічного) використання природного та людського потенціалу дозволить вирішити проблеми рекреаційного використання та охорони навколишнього середовища, покращити територіальне положення об'єктів зеленого туризму та

покращити їх матеріально-побутове забезпечення засобами використання кластерних інститутів та моделей державно-приватного партнерства.

Таблиця 5

SWOT-аналіз розвитку екотуризму в Україні

Позитивні чинники	Негативні чинники
СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
Потужний природно-рекреаційний потенціал; розвивати мережу природоохоронних територій; сприятливі кліматичні умови; багатство історико-культурних пам'яток; сприятливе екологічне середовище; близькість до кордону з ЄС; наявність земельних і трудових ресурсів; інтенсивне житлове будівництво; наявність природних ресурсів загальнодержавного та регіонального значення; значна частка загальної продукції сільського господарства; орієнтація на диверсифікацію селянських господарств – збережено сільські традиції та селянську гостинність; високий рівень освіченості народу; висока комерційна активність людей; наявність громадських та комерційних організацій, які сприятимуть стратегічному розвитку сільського туризму; різноманітне управління сільськогосподарськими операціями дочірніх підприємств фермерів і фізичних осіб; наявність міжнародних відносин.	Невисокий ступінь розвитку інфраструктури сільського туризму; власники сільськогосподарських об'єктів не знають іноземної мови; відсутність кадрового та інформаційно-рекламного забезпечення; система просування турпродукту на внутрішньому та зовнішньому туристичних ринках ще не розвинена; малі інвестиції в туризм; недостатній рівень державної підтримки; відсутність комерційного досвіду у секторі сільського, зеленого туризму; близьке розміщення до значних промислових центрів і регіональних магістралей; сільськогосподарський потенціал низовин; частка сільського населення в області низька; відсутність спеціальних кредитних програм для сільських жителів, які бажають розпочати бізнес у туристичній сфері; слабка пропаганда промислової статистики.
МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
Розвиток малого та середнього підприємництва та збільшення зайнятості в селі; створити більше робочих місць; покращити якість життя сільського населення; збільшення доходів місцевого населення та всього регіону; відродження національно-культурних традицій у регіоні; забезпечувати раціональне використання природних ресурсів та їх охорона; стимулювати розвиток органічного виробництва; сприяти розвитку соціальної інфраструктури села; підвищення інвестиційної привабливості туристичних територій; розвиток малого та середнього підприємництва на селі; активізувати соціальну інфраструктуру села, залучити іноземних туристів та зміцнити сільські території, сприяючи покращенню соціально-економічного розвитку.	Економічна та політична нестабільність держави; незавершеність законодавчої бази регулювання туристичної галузі; погіршується екологічна ситуація; зменшується попит з боку платоспроможного населення через зменшення прибутків важливих секторів економіки; втрата туристичного ринку через низьку якість послуг у сільській місцевості; відсутність механізмів раціонального використання та екологічної збалансованості природного, історико-культурного потенціалу, необхідних для потреб сільського зеленого туризму; високий рівень розвитку конкурентів у сусідніх країнах; конкуренція з боку центрів туризму в інших регіонах

Джерело: сформовано автором на основі [13, с. 41]

Пріоритетність розвитку екотуризму регіонів України визначається такими обставинами:

1. Розвиток сільського зеленого туризму стимулюватиме розвиток малого та середнього підприємництва, що вкрай необхідно для покращення аграрної економіки регіонів країни.

2. Недостатньо розроблений перелік туристичних заходів, потребуватиме пошуку ефективних альтернатив та сприяння раціональному використанню в туристичних цілях регіонів України.

3. Становлення та розвиток рекреаційного агросервісу вирішує напружені соціальні проблеми багатьох регіонів, зокрема, масове безробіття, безробіття за кордоном, складні соціальні умови тощо.

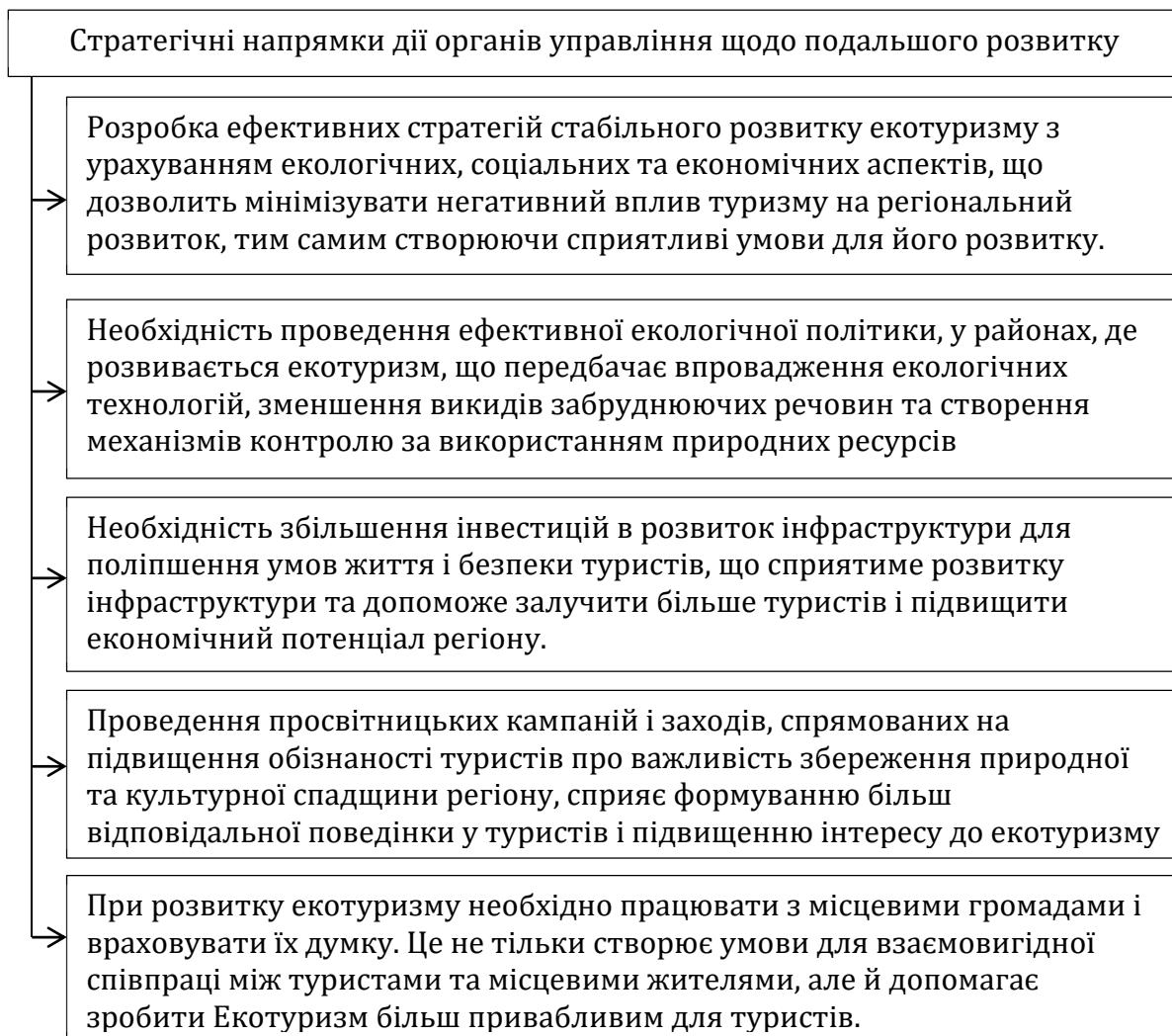

Рисунок 6. Напрямки діяльності органів влади щодо перспектив розвитку регіонального екотуризму в Україні

Джерело: розроблено автором на основі [15]

Найбільш перспективним напрямком удосконалення системи управління екотуризмом на регіональному рівні є створення регіональних агентств управління туризмом, які виконують такі функції: розробляють методологічні аспекти розвитку зеленого туризму в регіоні, координують комплексні дослідження розвитку зеленого туризму в регіоні, розробка принципів та завдань сталого розвитку зеленого туризму в регіоні, вивчення тенденцій діяльності туристичної індустрії регіону, відстеження та аналіз поточної ситуації в регіоні, будівництва регіонального механізму управління туризмом. Розвиток екотуризму в Україні є дуже перспективним у багатьох регіонах країни завдяки унікальним природним багатствам і прагненню людей відпочивати на природі. Перспективи розвитку екотуризму в Україні включають розвиток

туристичного потенціалу країни, взаємодію між державними та приватними інституціями, доступ до туристичних послуг для всіх людей незалежно від віку, статі, доходів тощо, екологічну діяльність та освіту, сприяння розвитку сфери послуг у регіонах, розробку нових туристичних маршрутів, виробництво та розповсюдження місцевої продукції виробництво та дистрибуція місцевих продуктів, відновлення національних традицій, сприяння розвитку малого та середнього бізнесу в сільській місцевості та приміській зоні, організація робочих місць для місцевих мешканців.

Висновки

Україна має значні екотуристичні ресурси, що в поєднанні зі зростаючим попитом на туристичні послуги, природно, призведе до розвитку інфраструктури та зміцнення туристичних регіональних організацій. Однак, щоб реалізувати цей потенціал, необхідно вирішити проблеми, пов'язані з недостатнім розвитком інфраструктури, екологічною свідомістю та правовими стандартами. Однією з головних проблем розвитку екотуризму в Україні є недостатньо розвинена інфраструктура. Більшість природних заповідників не мають достатньої кількості стежок, безпеки та комфорту для туристів. Для вирішення цієї проблеми необхідно розробити та впровадити програму будівництва та ремонту доріг, мостів та інших об'єктів.

Пандемія Covid-19 стала викликом для туристичної індустрії, і в цьому контексті внутрішній туризм, в тому числі екотуризм, стає все більш популярним в Україні. Наступною страшною подією в Україні стала війна. З початку широкомасштабного вторгнення російських військових зафіксовано сотні екологічних злочинів, зараз заборонених Женевською конвенцією.

Для відновлення потужності туристичної міграції до привабливих сільських територій необхідно налагодити міжгалузеву координацію та міжрегіональне співробітництво для забезпечення раціонального використання рекреаційних ресурсів та підвищення ефективності витрачання коштів обласних і місцевих бюджетів на природоохоронні цілі.

Зі сказаного вище можна зробити висновок, що екотуризм є перспективною галуззю індустрії туризму, яка стрімко розвивається в умовах індустріалізації та урбанізації населення. За наявності відповідальних та розумних організацій екотуризм може забезпечити реальну фінансову підтримку заповідних територій і підвищити важливість природних територій, які необхідно зберегти. Сучасна концепція екотуризму наголошує на необхідності накопичення та захисту природно-культурної спадщини, біорізноманіття та покращення екологічних, соціальних та економічних умов у регіонах, які є туристичною екологією для відвідування. Екотуризм має стати моделлю реструктуризації та екологізації туристичної галузі.

Список використаних джерел

1. Миронов Ю.Б., Пугачов М.І., Корінець Р.Я. Інноваційні напрямки управління екологічним туризмом в Україні в контексті сталого розвитку. *Інфраструктура ринку*. Туризм. Випуск 77. 2024. С.128-134.
2. Населення України 2021. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. URL: <http://surl.li/jxvrg> (дата звернення: 09.06.2024).
3. Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за статтю, віковими групами та місцем проживання. Державна служба статистики України, 2023. URL: <http://surl.li/jxvsc> (дата звернення: 09.06.2024)
4. Середньомісячна заробітна плата штатних працівників за видами економічної діяльності. Державна служба статистики України, 2023. URL: <http://surl.li/jxvsn> (дата звернення: 09.06.2024).

5. Христенко Г.М., Герасимів З.М., Підлужна О.Б. Сільський зелений туризм в Україні: проблеми і перспективи розвитку. URL:<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7298> (дата звернення: 09.06.2024)
6. Калайтан Т.В. Екотуризм і розвиток сільських територій. URL:<https://lvet.edu.ua/images/doc/monograph/fem/7.1.pdf> (дата звернення: 09.06.2024)
7. Міжнародний туристичний форум «Туризм в Україні: виклики та відновлення». URL: https://kneu.edu.ua/ua/mijnarodniy_turist (дата звернення: 09.06.2024)
8. Шуліка Б.О., Сержантова Ю.Ю., Денищенко Л.В. Екотуризм: збалансований підхід до відвідування природних місць та його вплив на природні ресурси. URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3198>. (дата звернення: 09.06.2024)
9. Безугла Л.С. Регіонально-інноваційна модель розвитку екотуристичної інфраструктури Спеціальність 08.00.05 – розвиток продуктивних сил та регіональна економіка. політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук . Одеса, 2021. 43 с.
10. Паньків Н., Скрипник М. Екологічний туризм як пріоритетний напрямок сталого розвитку туризму в Україні: виклики сьогодення. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 4. С.229-240.
11. Македон В.В., Михайленко О. Г. Напрямки розвитку медичного страхування в системі національної економіки країн. *Причорноморські економічні студії*. 2023. № 79. С. 30–39.
12. Радіонова О.М., Добрянська А.Ю. Аналіз розвитку культурно-пізнавального туризму в Україні. *Економіка та управління національним господарством*. 2019. № 47 (1). С. 73–78.
13. Стренковська А.Ю. Євдокімова О.М. Проблеми та перспективи розвитку зеленого туризму в Україні. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 38-2. 2019. С.41-44..
14. Марчишин, Н., Островська, Н. Зелений туризм в Україні: становлення, розвиток і перспективи. *Social Work and Education*, Vol. 9, No. 4. pp. 542-550.
15. Табенська О.І., Прилуцький А.М. Проблеми та перспективи розвитку екологічного туризму в Україні. *Інфраструктура ринку*. Туризм. Випуск № 51 / 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2494> (дата звернення: 09.06.2024)